

N:o 12.

Ank. till Riksd. kansli den 2 maj 1891, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i fråga om ändringar i gällande reglemente och aflöningsstat för riksbanken.

Sedan utskottet numera genomgått det för riksbankens styrelse och förvaltning gällande reglemente med dervid fogade aflöningsstat samt i sammanhang härmed tagit i öfvervägande dels en af herr *E. Fredholm* inom Andra Kammaren väckt och till utskottet hänvisad motion, n:o 140, i hvad den samma afser utsträckning af tiden för återbetalning af s. k. afbetalningslån, dels ock hos utskottet direkt eller genom fullmäktige gjorda framställningar om ändringar och tillägg i nämnde stat, har utskottet skolat härmed afgifva utlåtande och förslag i hithörande frågor.

Hvad härvid först beträffar § 3 och deruti infördt stadgande angående det belopp, som skall utgöra riksbankens grundfond, har, sedan Riksdagen sistlidet år för sin del bestämt samma belopp till 45 millioner kronor, Kongl. Maj:t, med bifall till Riksdagens förslag, under den 5 september nästlidet år låtit utfärda kungörelse i ämnet; och kommer följaktligen detta beslut att iakttagas vid sammanfattningen af det blifvande reglementet; hvarom utskottet endast skolat hos Riksdagen

1:o)

göra anmälan.

I ofvanberörda motion har herr *E. G. Fredholm*, med förnyande af sin sistlidet år gjorda och då af Riksdagen afslagna framställning om utsträckning af tiden för återbetalning af de s. k. afbetalningslånen, i sådant hänseende föreslagit, att mom. 2 i § 32 af bankoreglementet måtte erhålla följande lydelse:

»Lånen återbetalas medelst erläggande hvar sjetten eller hvar tolfte månad efter utlåningsdagen af en femtedel af lånebeloppet jemte upplupen ränta, vid äfventyr, om sådant försummas, att hela obetalda delen af lånet varder till betalning förfallen.»

Fullmäktige i riksbanken, till hvilken denna motion varit för yttrandes afgifvande öfverlemnad, hafva afstyrkt bifall till förslaget i fråga och dervid åberopat sitt i ämnet sistlidet år afgifna utlåtande, af hufvudsakligen följande lydelse:

»Redan i 1823 års bankoreglemente bestämdes, att den af riksbanken sedan länge bedrifna utlåningsrörelse mot reverser med borgensförbindelse samt omsättningsrätt med afbetalning af $\frac{1}{3}$ hvar 6:te månad skulle få fortfarande utöfvas med en viss till beloppet bestämd fond af 8 millioner rdr, och alltsedan har samma bestämmelse förblifvit gällande, ehuru fondens belopp varit vexlande mellan kronor 9,600,000 och 12 millioner, såsom den för närvarande utgör.

»En alltmera vidgad kännedom angående beskaffenheten af den rörelse, som bör och kan med trygghet bedrifvas af en sedelutgifvande bank, och särskildt af en dylik, som erhållit privilegium att utgifva sedlar, hvilka skola såsom mynt inom landet mottagas, har under tidernas lopp endast gifvit starkare vitsord åt visheten af den lagstiftning, som på samma gång den undvek att alldeles upphäfva en traditionel diskonteringsrörelse, äfven ville ställa densamma utom den egentliga bankverksamheten genom att begränsa den till beloppet af en viss fond, som ansågs kunna af den egentliga bankrörelsen undvaras. Att en dylik särskild utlåning så länge fått fortfarande utöfvas, lär väl enligt fullmäktiges mening egentligen hafva berott dels på dess djupa rötter i våra vanor och kreditbruk, dels äfven derpå, att den ansetts på ett tillfredsställande sätt motsvara åtskilliga samhällsklassers, särskildt mindre jordbrukares och industriidkares, verkliga lånebehof och följaktligen tills vidare icke kunde utan afsaknad indragas.

»Hvad angår det förstnämnda af dessa afseenden eller våra gamla kreditbruk, har lagstiftningen redan utdömt och, så långt för tillfället syntes rådligt, sökt undanrödja systemet af lån mot borgen såsom för egen skuld, enär dels riksbankens reglemente förbjuder riksbanken så-

dan lånerörelse, med undantag endast för kassakreditiv, i annan form eller utöfver hvad fonden för omsättnings- eller såsom de nu mera kallas afbetalningslån medgifver, dels oktrojerna för de enskilda bankerna icke tillåta dem att mot borgen utlåna öfver 10 % af deras grundfond. Fullmäktige våga äfven uttala den åsigt, att i bredd med detta lagstiftningsarbete allmänna tänkesättet allt mera reser sig mot denna kreditform, såsom särskildt egnad att undergräfva välståndet och det ekonomiska oberoendet.

»Hvad dernäst beträffar afseendet å åtskilliga samhällsklassers lånebehof, som afbetalningslånen skulle på ett särskildt tillfredsställande sätt motsvara, är den här ifrågavarande motionen dikterad af den åsigt, att dessa lån i sin nuvarande form icke längre förmå tillgodose låntagarnes, åtminstone icke de mindre jordbrukarnes, verkliga lånebehof, och åtskilliga af riksbankens smärre afdelningskontor hafva instämt i denna mening, för hvilken de finna stöd i det förhållande, att efterfrågan af afbetalningslån från riksbanken på senare tid visat sig aftaga, emedan dylika lån af andra låneanstalter, särskildt sparbanker och folkbanker, beviljas på beqvämare vilkor i afseende å utsträckning af afbetalningstiderna och därför af låntagarne föredragas, ehuru ofta mot drygare ränta och andra kostnader.

»Om nu verkligen så förhåller sig, att andra institut finna med sin fördel förenligt att konkurrera med riksbanken i afseende å beviljande af dylika lån och i sådan afsigt erbjuda beqvämare vilkor, samt att i följd deraf riksbankens för ändamålet anslagna fond icke längre af vederhäftiga lånebehöfvande tages i anspråk, synes den slutsatsen ligga nära till hands, att den enda egentliga grunden för dessa låns utgående från riksbanken, eller ett verkligt allmänhetens behof deraf, åtminstone icke i samma grad som förr förefinnes, samt att följaktligen denna fond kunde till obestriddig fördel för riksbanken och utan allmänhetens afsaknad småningom minskas för att möjligen till sist alldeles upphöra.

»Om fullmäktige icke äro beredda att redan nu föreslå en minskning af fonden, beror sådant väsentligen derpå, att, enligt deras åsigt, den anmärkta minskningen i efterfrågan af lån från afbetalningslånefonden, hvarigenom den utlemnade delen deraf enligt senast meddelade sammandrag af bankens ställning utgör endast kronor 8,447,311: 15, har sin grund i den på senare tid rika tillströmningen af ledigt penningekapital till bankerna och den i följd deraf låga räntan, som föranledt större svårighet att finna på en gång säkra och gifvande place-

ringar, samt att, när ett omslag i dessa förhållanden inträffar, afbetalningslånen från riksbanken åter skola visa sig begärliga och efterfrågan derå motsvara fondens tillgång. Att åter nu och på grund af dessa tillfälliga förhållanden söka att i konkurrens med enskilda institut göra dessa lån mera begärliga genom att i enlighet med motionärens förslag medgifva längre anstånd för deras afbetalning eller slutliqvid skulle sannolikt snart föranleda en så ökad efterfrågan af dylika lån, att fordran på fondens förstärkande deraf blefve en följd, och erfarenheten gifver grund för den farhågan, att en sådan fordran allt för lätt skall blifva beaktad. Men en ytterligare utsträckning af denna särskilda lånerörelse, icke endast i afseende å lånefondens belopp, utan äfven i afseende å tiden för lånens förfallande till betalning, anse fullmäktige vara ett steg till utveckling af riksbankens verksamhet i en riktning, som icke lär kunna tillstyrkas.

»Slutligen önska fullmäktige få erinra, att, om också smärre låneanstalter, som bedrifva sin rörelse inom en mindre omkrets och med en jemförelsevis föga talrik klientel, kunna så öfvervaka dennes affärsverksamhet, att de utan svårare förluster förmå utsträcka sin utlåning mot borgen till förbindelser på ända till 5 års tid, hvilket fullmäktige icke hafva anledning att här undersöka, sådant likväl svårligen kan blifva fallet med riksbanken, hvars kundkrets är spridd inom ett ofta ganska vidsträckt område och som vid bedömande af de lånesökandes vederhäftighet är nödgad att mycket lita till de officiella intygen.

»Men om en så betygad vederhäftighet redan under loppet af 2½ år ofta nog undergår väsentlig förändring och icke alltid till det bättre, måste så blifva förhållandet i ännu högre mån under en dubbelt så lång tid, och följden deraf blifva en icke obetydande riksbankens förlust på denna lånerörelse.»

För egen del yttrade bankoutskottet sistlidet år: »Om hänsyn toges till riksbankens ändamål och fördel, synes det utskottet, att ej tillräckliga skäl förefinnas till ytterligare befordrande af ifrågavarande slags lånerörelse, som ej egentligen torde höra till en riksbanks verksamhetsområde och hvilken, såsom nästan uteslutande omfattande försträckningar mot namnsäkerhet, bidrager till ökande af det i allmänhet så förderfliga borgenssystemet. Enligt uttalande och förslag af så väl 1881 som 1889 års bankkomitéer synes ock den mening under senare tid hafva gjort sig gällande, att riksbankens uti ifrågavarande slags lånerörelse bundna medel vore alltför betydliga och snarare borde minskas»; och som ett bifall till motionärens förslag efter all sannolikhet

skulle föranleda anlåtande i högre grad af fonden i fråga och lätteligen inom kort framkalla anspråk på ökande af densamma, ansåg utskottet, på de af fullmäktige i öfrigt anförda skäl och med instämmande i hvad af dem yttrats, motionen ej böra bifallas.»

Då utskottet delar de förra året af dåvarande bankoutskott och fullmäktige uttalade åsigtorna mot utsträckning af tiden för återbetalning af ifrågavarande slags lån, anser utskottet sig följaktligen äfven hafva anledning hemställa,

2:o)

att herr Fredholms ofvan berörda motion ej måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Beträffande de delar af reglementet, som handla om afdelningskontoren, vidtogos sistlidet år sådana ändringar, att bestämmelserna derutinnan i allmänhet skulle kunna tillämpas jemväl på blifvande afdelningskontor. Till följd häraf erfordras med anledning af det i slutet af nästlidet år, jemlikt Riksdagens beslut, öppnade riksbankskontoret i Hernösand ej annan ändring i reglementet, än att den paragraf i detsamma, som innefattar föreskrift om de särskilda kontorens lånedistrikt, bör ändras, och att de fullmäktige i slutet af reglementet meddelade särskilda föreskrifter i afseende å samma kontors anordnande böra utgå; och hemställer utskottet för den skull,

3:o)

att § 25 i bankoreglementet må, med uteslutande af den dervid införda not, erhålla följande lydelse:

Nuvarande lydelse:

Riksbankens utlåningsrörelse drifves genom hufvudkontoret i Stockholm för Stockholms stad och län, Upsala, Södermanlands, Östergötlands, Örebro, Vestmanlands, Kop-

»Riksbankens utlåningsrörelse drifves genom hufvudkontoret i Stockholm för Stockholms stad och län, Upsala, Södermanlands, Östergötlands, Örebro, Vestmanlands, Kop-

parbergs, Gefleborgs och Vesternorrlands län samt den del af Kalmar län, som omfattar dess norra landstingsområde eller Norra och Södra Tjusts, Aspelds, Sevede och Tunaläns härad; genom *afdelningskontoret i Göteborg* för Hallands, Göteborgs och Bohus äfvensom för Elfsborgs län med undantag af Redvägs härad samt för Skaraborgs län med undantag af Vartofta och Frökinds härad; genom *afdelningskontoret i Malmö* för Kristianstads och Malmöhus län; genom *afdelningskontoret i Jönköping* för Jönköpings län jemte ofvannämnda härad af Skaraborgs och Elfsborgs län; genom *afdelningskontoret i Kalmar* för Kalmar läns södra landstingsområde eller Norra och Södra Möre samt Stranda och Handbörds härad jemte Öland; genom *afdelningskontoret i Karlstad* för Vermlands län; genom *afdelningskontoret i Luleå* för Vesterbottens och Norrbottens län; genom *afdelningskontoret i Vexjö* för Kronobergs och Blekinge län; genom *afdelningskontoret i Visby* för Gotlands län; samt genom *afdelningskontoret i Östersund* för Jemtlands län, under iakttagande, i afseende å kontoren i Kalmar och Karlstad, af de vilkor och bestämmelser beträffande lånerörelsen, som fullmäktige, enligt vid dessa kontors inrättande lemnadt särskildt bemyndigande af 1887 och 1889 årens Riksdagar, ega föreskrifva.

Lån utan afbetalningsrätt mot realsäkerhet samt kreditiv mot ena-

parbergs och Gefleborgs län samt den del etc. — — — —; genom *afdelningskontoret i Göteborg* — —; genom *afdelningskontoret i Malmö* — —; genom *afdelningskontoret i Hernösand* för Vesternorrlands län; genom *afdelningskontoret i Jönköping* — —; genom *afdelningskontoret i Kalmar* — —; genom *afdelningskontoret i Karlstad* — —; genom *afdelningskontoret i Luleå* — —; genom *afdelningskontoret i Vexjö* — —; genom *afdelningskontoret i Visby* — —; samt genom *afdelningskontoret i Östersund* för Jemtlands län, under iakttagande i afseende å kontoren i Kalmar, Karlstad och Hernösand af de vilkor och bestämmelser beträffande lånerörelsen, hvilka fullmäktige, enligt vid dessa kontors inrättande lemnadt särskildt bemyndigande af 1887, 1889 och 1890 årens Riksdagar, ega föreskrifva.

Lån utan — — — — oförändradt.»

handa slags säkerhet meddelas dock utan hinder af här ofvan bestämda distriktsindelning. *)

*) Förestående distriktsindelning kommer i och med öppnandet af det utaf 1890 års Riksdag beslutade afdelningskontoret i Hernösand att undergå den förändring, som af stadgandena i slutet af detta reglemente föranledes.

samt

4:o)

att de i slutet af bankoreglementet i anledning af Hernösandskontorets inrättande nästlidet år införda provisoriska bestämmelser må utgå.

I sammanhang härmed hemställer utskottet, att den för Hernösandskontoret af fullmäktige uppgjorda interimsstat, som är öfverensstämmande med den för Karlstadskontoret fastställda, måtte vinna Riksdagens stadfästelse, och föreslår följaktligen,

5:o)

att aflöningsstaten för afdelningskontoret i Hernösand måtte, med iakttagande af den för de smärre afdelningskontoren bestämda alfabetiska ordningen, näst före kontoret i Jönköping i riksbankens stat intagas, så lydande:

Afdelningskontoret i Hernösand:

tre styrelseledamöter, hvardera	kronor 1,200: —
samt derförutom den ledamot, som handhafver den dagliga förvaltningen	» 2,400: —
dock att, derest sistnämnda befattning bestrides af någon riksbankens tjänsteman, aflönningen till honom under tiden utgår efter	

enahanda grunder och bestämmelser, som gälla för tjänstemän i tredje graden vid riksbankens hufvudkontor, med iakttagande att han derjemte eger uppbära ett belopp, motsvarande vid samma kontor anvisadt arvode för vård om förvaringskassorna samt af låne- och säkerhetshandlingar eller 1,000 kronor för år räknadt,

kamreraren, tillika kassör, lön	kronor	1,600: —
hvilket belopp kan förhöjas efter fem års ordinarie tjänst med 500 kronor och efter 10 års med ytterligare 500 kronor,		
samt tjänstgöringspenningar	»	800: —
och misräkningspenningar	»	600: —
bokhållaren, tillika registrator, lön	»	1,200: —
hvilken kan förhöjas efter fem års ordinarie tjänst med 300 kronor och efter tio års tjänst med ytterligare 300 kronor,		
samt tjänstgöringspenningar	»	600: —
ombudsmannen, lön	»	800: —
till extra biträde vid kontorsgöromålen och semestervikariat	»	1,200: —
vaktbetjenten, lön	»	400: —
jemte fri bostad och vedbrand.		

Med anledning af Riksdagens beslut om inrättande under år 1892 i staden Falun af ett afdelningskontor af riksbanken för Kopparbergs län samt det fullmäktige dervid lemnade bemyndigande att föreskrifva vilkor och bestämmelser i afseende å kontorets verksamhet och rörelse får utskottet, i enlighet med hvad förut i dylika fall blifvit föreslagot och stadgadt, hemställa,

6:o)

att i slutet af bankoreglementet må införas följande stadgande:

»Riksdagen har jemte ofvanstående reglemente beslutit:

a) att under loppet af 1892 skall för Kopparbergs län i staden Falun inrättas ett afdelningskontor af riksbanken, under de vilkor och bestämmelser i afseende å kontorets verksamhet och rörelse, som bankofullmäktige ega föreskrifva;

b) att det må ankomma på fullmäktige att till bedrivande af kontorets lånerörelse anvisa de belopp, fullmäktige må finna lämpliga; och

c) att fullmäktige, tills vidare och intill dess Riksdagen annorlunda besluter, må ej mindre bestämma, af huru stort antal ledamöter styrelsen för afdelningskontoret i Falun skall utgöras, än äfven utse dessa ledamöter, förordna om styrelsens verksamhet och sättet för dennas utöfvande samt bestämma arfvoden för styrelsen, äfvensom besluta om tjenstemännens antagande, göromål och aflöning samt i öfrigt vidtaga alla erforderliga åtgärder för kontorets öppnande.

Under förutsättning af bifall till hvad utskottet sålunda i föregående punkt föreslagit hemställer utskottet derjemte,

7:o)

att till bankoreglementets § 25, i hvilken bestämmelse om hvart och ett af de nuvarande riksbankskontorens distrikt finnes meddelad, måtte fogas en not af följande lydelse:

»Förestående distriktsindelning kommer i och med öppnandet af det utaf 1891 års Riksdag beslutade afdelningskontoret i Falun att undergå den förändring, som af stadgandena i slutet af detta reglemente för-anledes».

Sedan utskottet uppå framställning af tjänstemännen vid riksbankens hufvudkontor om reglering af deras aflöningsförmåner förklarar sig anse frågan härom ej kunna vid innevarande riksdag komma till afgörande, men uppdragit åt fullmäktige att till nästa Riksdags bankoutskott inkomma med närmare utredning och förslag i ämnet, hafva fullmäktige hos utskottet fäst uppmärksamhet å angelägenheten deraf, att redan vid innevarande riksdag någon åtgärd vidtages till förhöjande af anslaget till de extra tjänstemännen vid samma kontor. — I sådant afsende hafva fullmäktige i det yttrande, de öfver förstberörda framställning afgifvit, anfört bland annat:

»För extra arbeten, semestervikariat och flitpenningar till ordinarie och extra ordinarie tjänstemän äro nu anslagna 24,000 kronor. Om från denna summa dragas medeltalsbeloppen af flitpenningar till ordinarie tjänstemän och ersättningar för icke begagnad semester, tillsammans 6,810 kronor, så har för extra ordinariernas arbete — deri inberäknadt semestervikariat efter 1,000 kronor för hvarje tjänst — varit att tillgå i rundt tal 17,200 kronor. Extra ordinarierna hafva under de senaste åren utgjort 38, af hvilka dock några, som bestridt fasta förordnanden, aflönas af de till ordinarie tjänster uppförda medel. För de öfriga, minst 30, hafva arfvodena vexlat allt efter ålder och sysselsättning, så att de äldre oftast erhållit 800 å 1,000 kronor för år, de yngre i proportion derefter ända ned till 400 kronor. Att de inkomster, som kunnat med nuvarande anslag beredas de extra ordinarie tjänstemännen, sålunda varit allt för knappa, inses utan svårighet. Obilligheten häraf faller så mycket mer i ögonen, som i allmänhet af dem fordrats ett ganska träget arbete, hvilket för många, om ej de flesta, upptagit hela förmiddagen. Att åter fördela detta arbete på färre låter sig svårligen göra, enär i regel omkring 18 å 20 stycken torde vara fullt sysselsatta såsom biträden på olika håll vid de ordinarie tjänstemännens expedition. Men härförutom fordras tillgång till personer för användning vid ofta förekommande sjukdoms- och andra förfall, extra kassor och andra extra arbeten samt särskildt för uppehållande af göromålen vid semester för ordinarie tjänstemän. För öfrigt har, såsom redan angifvits, sedelvexlingen tilltagit i betydande mån, och att denna fordrar raskhet, ordentlighet och pålitlighet hos de unge män, som dermed sysselsättas, ligger i öppen dag. Äfven hafva inom fullmäktiges expedition göromålen ökat genom skriftvexlingen med och expeditionen till de allt flera afdelningskontoren».

Derjemte hafva fullmäktige erinrat, att, på sätt jemväl af ofvanstående redogörelse framginge, biträde af ett ganska betydligt antal

extra tjänstemän erfordrades för ett behörigt skötande af göromålen, samt att särskildt vid uppgörande af förslag till semester under innevarande år det visat sig, att med nu befintliga tillgång på extra biträden förhållandena ej kunde ordnas så, att, om allmänheten skall betjenas, på sätt den i flera afseenden ökade rörelsen kräfver, alla ordinarie tjänstemän kunna erhålla dylik ledighet, helst fullmäktige hyste en berättigad tvekan att antaga extra tjänstemän, som, oaktadt deras biträde måste i väsentlig mån tagas i anspråk, dock ej kunna tillförsäkras någon skälig ersättning.

Vid slutlig pröfning af denna del af frågan har utskottet, som ansett densamma kunna afgöras oberoende af det beslut, hvilket framdeles kan komma att fattas beträffande reglering af aflöningsförhållandena vid riksbankens hufvudkontor, funnit skäl, med afseende å hvad fullmäktige anfört och i enlighet med deras hemställan om höjande med 6,000 kronor af ifrågavarande anslag, hos Riksdagen föreslå,

8:o)

att det i staten för riksbankens hufvudkontor omförmälda anslag »till extra arbeten, semestervikariat och flitpenningar till ordinarie och extra ordinarie tjänstemän» måtte bestämmas till 30,000 kronor;

hvarjemte i sammanhang härmed hemställes,

9:o)

att nämnda belopp må ställas till fullmäktiges förfogande från och med innevarande års början.

Till utskottet hafva från riksbankens samtliga kontor, med undantag af det sistlidet år inrättade kontoret i Hernösand, inkommit framställningar om förhöjning i aflöningsförmånerna för de vid dessa kontor anstälde vaktmästare.

Vid pröfning af dessa ärenden har utskottet funnit de ansökningar, som gjorts af vaktbetjente vid de smärre afdelningskontoren, förtjena afseende. Dessa åtnjuta nemligen ej högre aflöning än 400 kronor om året jemte fri bostad och vedbrand, hvilka sistnämnda förmåner dock ej finnas i staten uppförda för vaktbetjenten i Visby. — Såsom skäl

för ifrågavarande ansökningar hafva hufvudsakligen anförts höjda lefnads-kostnader och ökade göromål för samt större anspråk på vaktbetjente, hvarigenom, och då dessa voro dagligen, ofta både förmiddagen och eftermiddagen, upptagna i bankens tjänst, de förhindrades att förskaffa sig några extra förtjenster, som i synnerhet för de äldre ej heller torde stå till buds, samt att vaktbetjente följaktligen vore inskränkte till de äfven för det anspråkslösaste lefnadssätt numera otillräckliga inkomsterna från riksbanken. Fullmäktige i riksbanken hafva ock i det yttrande, som de i ämnet afgifvit, förklarat sig anse, att, i synnerhet i fråga om de smärre afdelningskontoren, aflöningen till vaktbetjente torde vara väl ringa, och därför hemställt, att deras lön måtte höjas med 100 kronor samt dem dessutom tilläggas tjänstgöringspenningar med enahanda belopp.

Utskottet har dock ansett det vara mindre lämpligt att på en gång höja deras kontanta aflöning med ett så jemförelsevis högt belopp, som motsvarar 50 procent af hvad dem nu är i sådant hänseende tillförsäkradt. Härtill kommer, att, om hänsyn toges till dels den aflöning, som i landsorten lemnas personer i samma ställning som sökandena, dels de väsentliga förmånerna af bostad och vedbrand, hvilka tillkomma nämnda vaktbetjente, och hvilka synas böra uttryckligen tillförsäkras äfven vaktbetjenten i Visby, dels ock deras pensionsrätt, förhållandena, äfven om ej hela den ifrågasatta förhöjningen i aflöningen beviljas, icke torde gestalta sig allt för ofördelaktigt för dessa vaktbetjente. Utskottet vill därför så till vida tillstyrka ansökningarna, att utskottet, med biträdande af fullmäktiges förslag, i hvad det afser anvisande åt vaktbetjente vid samtliga de smärre afdelningskontoren af tjänstgöringspenningar till belopp af 100 kronor för år, hemställer,

10:o)

att staten för afdelningskontoren i Hernösand, Jönköping, Kalmar, Karlstad, Luleå, Vexjö, Visby och Östersund, i hvad rörer vaktbetjenten derstädes, må komma att upptaga:

lön	kronor 400 —
tjänstgöringspenningar	» 100 —
jemte fri bostad och vedbrand.	

I sammanhang härmed och för den händelse nyssnämnda hemställen vinner Riksdagens bifall, föreslår utskottet,

11:o)

att den i föregående punkt omförmälda ändring i staten måtte få vinna tillämpning från och med den 1 nästkommande juli.

Med förmälan att göromålen för kamreraren vid afdelningskontoret i Karlstad, hvilken tillika är kontorets kassör, högst betydligt förökats och numera tagit en omfattning, som gjorde, att nämnde tjänsteman endast med yttersta ansträngning kunde på ett tillfredsställande sätt fullgöra alla sina olikartade åligganden, har styrelsen för kontoret uti en af uppgifter angående kontorets rörelse för tiden från och med den 16 oktober 1889 till och med nästlidne november månads utgång åtföljd skrift, som af fullmäktige till utskottet öfverlemnats, gjort framställning om ökning af kontorets tjänstemannapersonal genom anställande af en kontors- och kassaskrifvare. — I berörda skrift är af styrelsen anfördt följande: »Under den tid, omförmälda uppgifter omfatta, har beloppet af influtna *Enskilda bankers sedlar* uppgått till en summa af 2,208,980 kronor, eller i medeltal för vecka 37,440 kronor, till Norge afsända *Norska sedlar* till en summa af 607,000 kronor, eller i medeltal för vecka 10,288 kronor, till Danmark afsända *Danska Nationalbankens sedlar* till en summa af 92,500 kronor samt till hufvudkontoret afsända *slitna sedlar* till en summa af 547,500 kronor eller i medeltal för vecka 9,279 kronor, under det att i liqvider emottagna och till hufvudkontoret öfversända *Enskilda bankers postvexlar* uppgått till ett belopp af 2,581,623 kronor 75 öre, eller i medeltal för vecka af omkring 43,756 kronor.

Beträffande rörelsen i det hela har, enligt hvad afdelningskontorets böcker utvisa, *kassaräkningens debet- och kredit-poster* för ofvannämnda tidsperiod sammanlagdt uppgått till den icke obetydliga summan af 27,561,384 kronor 39 öre.

Hvad åter vidkommer postvexelrörelsen, anhåller styrelsen att särskildt få fästa uppmärksamheten på den hvad numerären af sålda vexlar beträffar ovanligt stora rörelsen vid detta afdelningskontor. Afdelningskontoret i Karlstad står med afseende härpå framför samtliga öfriga afdelningskontor, de båda stora kontoren i Göteborg och Malmö icke undantagna, och har till och med sålt 642 stycken vexlar mera än hufvud-

kontoret. Att den lifliga postvexelförsäljningen i hög grad ökar göromålen genom alla de liqvider och vexlingar, som deraf härflyta, synes styrelsen vara påtagligt; och tror sig styrelsen hafva skäl förmoda, att någon minskning härutinnan för framtiden icke skall komma att ega rum, enär Vermlands Enskilda Bank allt fortfarande lärer fasthålla vid sitt fattade beslut att ej utlemna remissvexlar på belopp understigande 50 kronor.

Ett annat göromål för kassören, som blifvit mycket betungande, är in- och utvexlingen af silfver- och bronsmynt, i all synnerhet sedan Vermlands Enskilda Bank icke allenast börjat att för vexling hänvisa allmänheten till afdelningskontoret, utan ock sjelf ditsända allt vid dess olika kontor inom länet inflytande, för bankens egen kassa ej behöfligt silfvermynt och sålunda t. ex. innevarande höst under den ej långa tidrymden af 3 veckor för sådant ändamål tillsändt kontoret silfvermynt till ett belopp af 16,000 kronor. Denna myntvexling, i och för sig ansträngande och tidsödande, blifver det än mera genom föreskriften att alla myntstycken med dansk och norsk prägel skola afskiljas och ej vidare få i rörelsen utlemnas; och att mängden af influtet silfvermynt icke varit ringa torde få anses framgå af det förhållande, att afdelningskontoret redan har ett ineliggande förråd af öfver 12,000 kronor i norskt och danskt silfvermynt, hvilket helt och hållet uppsamlats vid sortering af till kassan i liqvider och vexlingar aflemnadt skiljemynt.

Kamreraren, hvilken äfven skall underhandla med allmänheten i låneangelägenheter, medhinner sällan att under banktimmarne lägga hand vid sortering och uppräknig af i liqvider och vexlingar influtna sedlar och mynt, utan måste dermed i regeln låta anstå till expeditionstidens utgång, hvilket åter har till påföljd, att kassaslutet ej kan uppgöras samt behållningen levereras till dagkassan, förr än långt fram på eftermiddagen. Att den sena afslutningen af kassan och hvad dermed eger sammanhang högst väsentligt återverkar icke allenast på de göromål, som åligga handhafvande styrelseledamoten, hvilken i sista hand skall verkställa granskningar och göra kontrollanteckningar samt är för det hela ansvarig, utan också på de flesta öfriga göromålen inom kontoret, torde ej behöfva framhållas».

Fullmäktige hafva för egen del yttrat följande: »De skäl, som kontorsstyrelsen till stöd för sin framställning anfört, synas vara af beskaffenhet, att å dem bör fästas afseende. Hvad särskildt beträffar postvexlörrelsen, har redan förut fullmäktiges uppmärksamhet flere gånger fästs på det opropotionerligt stora antal vexlar, som vid kontoret måste utställas, och hvilket till och med uppgått till närmare 150 stycken på

en dag. Då till bestyret med deras utskrifvande kommer, att avislistor om de utfärdade vexlarne måste uppgöras och tillställas samtliga riksbankskontor, föranleder postvexelrörelsen påtagligen högst betydligt arbete för den fåtaliga personalen, hvilket i längden ej torde kunna af densamma utan eftersättande af andra viktiga göromål behörigen fullgöras; och då bankoreglementet medgifver hvar och en rätt att mot valuta erhålla postvexel, utan att något *minimibelopp* dervid är bestämdt, hafva fullmäktige hittills icke kunnat vidtaga någon åtgärd till inskränkning af det vid Karlstadskontoret långt drifna bruket af nämnda rätt; men fullmäktige äro betänkte på att i sammanhang med frågor om ändringar i reglementet taga i öfvervägande, om icke genom någon bestämmelse i detsamma sådant skulle kunna förebyggas.

Emottagning vid kontoret af sådan betydlig mängd silfvermynt, som dit ingår, och hvilket, i anledning af närbelägenheten till Norge, till ej ringa del består af norskt mynt, kräfver ock ett tidsödande arbete, särskildt genom den föreskrifna sorteringen af sådant. Visserligen lär det ej kunna äligga kontoret att till betydligare belopp invexla skiljemynt, men ett formligt bemyndigande från kontoret att alldeles vägra emottagande af större poster dylikt mynt torde ej heller vara lämpligt. Men äfven om någon inskränkning kan ske i fråga om så väl postvexelrörelsen som invexlingen af skiljemynt komma göromålen i alla händelser att blifva så pass betydande, att kontoret synes böra likställas med andra mindre sådana i fråga om tjenstemannapersonal. För närvarande utgöres denna vid kontoret i fråga på ordinarie stat, oberäknadt ombudsmannen, af en kamrer, tillika kassör, och en registrator, under det att vid hvart och ett af kontoren i Jönköping, Luleå, Vexjö och Östersund dessutom är anställd en kontors- och kassaskrifvare. Anställandet af en sådan synes fullmäktige, med hänsyn till hvad styrelsen i afseende å göromålen vid kontoret utredt, vara af behovet påkalladt, och då lämpligast torde vara, att detta sker å ordinarie stat, tillåta sig fullmäktige för den skull hemställa, att i staten för afdelningskontoret i Karlstad måtte uppföras en kontors- och kassaskrifvare med enahanda förmåner, som äro för dylik tjänst vid de mindre afdelningskontoren anvisade».

Då af hvad sålunda blifvit anfördt torde framgå, att fullgiltiga skäl tala för bifall till den gjorda framställningen, har utskottet velat hemställa,

12:o)

att i staten för afdelningskontoret i Karlstad måtte näst efter de för bokhållaren omförmälda aflöningsförmåner och med bibehållande i öfrigt af staten oförändrad införas följande bestämmelse:

»kontors- och kassaskrifvaren, lön kronor 900,
hvilken kan förhöjas efter fem års ordinarie tjänst i graden med 300 kronor,
samt tjänstgöringspenningar » 400».

Stockholm den 1 maj 1891.

På utskottets vägnar:

Per Samzelius.

Reservationer:

vid *punkten 2:o* (angående väckt motion om ändring i § 32 mom. 2 bankoreglementet):

af herrar *Ivar Månsson* i Trää och *A. Johansson* i Löfåsen: »Inom utskottet hafva vi varit af den mening att Riksdagen borde bifalla herr *E. G. Fredholms* motion i hvad den afser afbetalningslån och få derfor hemställa,

att Riksdagen måtte besluta att § 32 mom. 2 i bankoreglementet skall erhålla följande lydelse:

»Lånen återbetalas medelst erläggande hvar sjette eller hvar tolfte månad efter utlåningsdagen af en femtedel af lånebeloppet jemte upplupen ränta, vid äfventyr, om sådant försummas, att hela obetalda delen af lånet varder till betalning förfallen»;

vid *punkterna 8:o och 9:o* (ang. höjning i anslaget till extra arbeten m. m.):

af herr *Johannes Jonson* i Fröstorp med hvilken herr *Sjö* instämt: »Då frågan om förhöjning i anslaget till extra arbeten, semestervikariat och flitpenningar till ordinarie och extra ordinarie tjänstemän från 24,000 kronor till 30,000 kronor icke till utskottet inkommit förr än vid justering af redan fattadt beslut angående bankoreglementet, får jag anmäla min reservation emot utskottets tillstyrkande förslag»;

af herrar *Gumælius, A. Hansson* i Solberga, *A. Johansson* i Löfåsen, *Ivar Månsson* och *J. P. Nilsson* i Kägglå.

Herrar *H. M. Ericsson* och *C. A. Bokström* hafva begärt få antecknadt, att de icke deltagit i behandlingen inom utskottet, herr *Ericsson* i fråga om *punkten 10:o* och herr *Bokström* i fråga om *punkten 2:o*.

Herr *O. Melin* har, såsom ledamot i särskildt utskott, icke deltagit i behandlingen af något af de i detta utlåtande antecknade ärenden.
